

ABSTRACT

Hitlers skæbne har været genstand for mange spekulationer efter krigen. Især Stalins paranoia var årsag til, at Hitlers død og identifikation blev mørklagt. Stalin var allerede den 10. maj 1945 fyldigt orienteret om alle detaljerne og identifikationen af Adolf Hitler fra SMERSH-rapporten (SMERSH var en sovjetisk kontraspionageenhed). Hitlers personlige tandlæge nedskrev en meget detaljeret rekonstruktion af Hitlers tandsæt. En fuldstændig afklaring kunne derfor hurtigt have været afsluttet, hvis øst og vest havde samarbejdet. Retsodontologien viste også her sin værdi, da Hitler kun kunne identificeres objektivt på tænderne.

EMNEORD Hitler's death | forensic dentistry | conspiracy theories

Korrespondanceansvarlig forfatter:
HENNING LEHMANN BASTIAN
hlb@os.dk

Hitlers sidste dage og hans identifikation

HENNING LEHMANN BASTIAN, specialtandlæge i tand-, mund- og kæbekirurgi, Kongens Lyngby

► Accepteret til publikation den 15. januar 2025

[Online før print]

HITLERS SIDSTE DAGE

Adolf Hitler vendte tilbage til Berlin den 16. april 1945. Han indtog det nybyggede Rigskancelli og tog ophold i den sikrede, underjordiske bunker, der var bygget i haven i tilslutning til Rigskancelliet (Fig. 1). Både de allierede styrker fra vest og de russiske fra øst pressede på. Russerne var tættest på og stod i forstæderne til Berlin, som uafdeligt var udsat for bombardementer. Eva Braun var fulgt med til Berlin og boede i bunkeren i de private gemakker sammen med Hitler. Desuden var de to hunde Blondi og Bella med. Livet i bunkeren blev mere og mere klamt og uudholdeligt. Ventilationssystemet fungerede ikke optimalt, og støv i luften fra bombeeksplosionerne blev trukket med ned i dybet. Desuden var der dårlige afløb fra de sanitære installationer, og sved og kropsdufte hang tykt i luften.

Sidst i april blev Hitler bekendt med Mussolinis skæbne, og han frygtede at skulle blive hængt op til spot og spe på samme måde. Samtidig mente han sig udsat for et komplot fra Himmler og SS. Han havde udstødt rigsmarskal Göring, som ellers var udset til hans efterfølger, og tanken om selvmord formede sig. Hans lig skulle brændes, og der måtte intet være tilbage.

Hitler dikterede sit personlige og politiske testamente. 29. april 1945 blev han viet til Eva Braun med Goebbels og Bormann som vidner. Bryllupsmiddagen var et teselskab. Hun var nu Eva Hitler, født Braun. Russiske styrker stod på Potsdamer Platz kun 250 meter væk. Tidligt næste morgen den 30. april tilbød Hitlers personlige pilot Hans Bauer at flyve ham ud af Berlin. Hitler afslog, og det var formentlig også for sent. Middagen blev indtaget med Eva Hitler og bestod af spaghetti med tomatsovs, da Hitler jo var vegetar. Herefter sammenkaldte han de tilstedeværende i bunkeren og tog afsked med hver især med et "slapt" håndtryk og mumlede nogle taksigelser for deres loyalitet.

Kancelligaarden

Fig. 1. Æresgården i det nybyggede Rigskancelli. Den underjordiske bunker var bygget i haven.

Fig. 1. The Honorary Courtyard in the newly built Reich Chancellery. The underground bunker was built in the garden.

Lidt efter kl. 15 hørtes der skud fra opholdsrummet, og vagtmanskabet fandt Adolf og Eva Hitler siddende i den lille sofa – begge døde. Hitler havde taget en cyankaliumampul og derefter skudt sig, formentlig i højre tinding; fru Hitler tog kun giftpillen. Hitler havde forinden testet ampullen på sin hund Blondi og konstateret, at den var effektiv.

Hitlers adjutant Günsche og hans chauffør Kempka var nøje instrueret i, hvad de skulle gøre med ligene; indrullet i nogle tæpper blev ligene båret op i baghaven, og nogle eksisterende bombekratre uddybedes. De to hundelig og de to menneskelige blev lagt i krateret, og der hældtes benzin over, som antændtes. Privatchaufføren Kempka var i forvejen instrueret i at fremskaffe nogle dunke med benzin. De, der havde bragt ligene på plads i krateret, stod nogle minutter og så ind i flammerne, hvorefter alle hastigt gik tilbage til bunkeren, som de fleste hurtigt forlod. Beretningen beror på vidneudsagn. Især forhørene foretaget af den engelske efterretningsofficer Hugh Trevor-Roper (1) har givet de mange oplysninger, som har kunnet rekonstruere begivenhederne.

Dagen efter Hitlers selvmord tog general Krebs, der talte flydende russisk, til det russiske hovedkvarter. Han fortalte om Hitlers selvmord og foreslog en lokal våbenhvile for Berlin. General Tjujkov konsulterede sin foresatte marskal Zhukov, og Stalin blev kontaktet – kun betingelsesløs overgivelse kunne komme på tale. Herefter tog general Krebs tilbage til bunkeren, og bombardementerne fortsatte.

Stalin ønskede beviser for Hitlers selvmord og etablerede en lille efterretningsgruppe under kontraspionagen (2). SMERSH-gruppen skulle i hemmelighed finde ud af, hvad der var blevet af Hitler. De russiske styrker ankom til Rigskancelliet den 2. maj 1945, og Berlins kapitulation blev underskrevet af general Weidling samme dag. Admiral Dönitz kapitulerede betingelsesløst den 7. maj 1945. Det anføres, at general Jodl underskrev papirerne den 7. maj i Reims overfor vestmagterne.

Betingelsesløs kapitulation

Fig. 2. Betingelsesløs overgivelse 8. maj 1945. Papirerne underskrives af russerne og af general Keitel på vegne af Admiral Dönitz.

Fig. 2. Unconditional surrender 8 May 1945. The papers are signed by the Russians and by General Keitel on behalf of Admiral Dönitz.

SMERSH-gruppen i Berlin

Fig. 3. SMERSH-gruppen ved ankomsten til Berlin. Tandsættet er klinikassistentens erindring.

Fig. 3. The SMERSH group on arrival in Berlin. The set of teeth was remembered by the dental assistant.

General Keitel underskrev den 8. maj i Berlin overfor russerne (3) (Fig. 2).

Lederen af SMERSH-gruppen oberstløjtnant Ivan Klimenko ankom med sin gruppe til Rigskancelliet den 2. maj 1945 sent på dagen (Fig. 3). Man fandt ligene af Goebbels og hans kone. Den 3. maj fandt man i bunkeren ligene af de seks Goebbelsbørn og general Krebs.

Det var afhøringen af en civilarbejder den 3. maj, der bragte tolken Yelena Rzhetskaya på sporet af Adolf og Eva Hitlers lig. Teknikeren havde været i bunkeren den 30. april for at reparere ventilationssystemet, da ligene blev båret ud i haven for at blive brændt og begravet. Efter udpegning af gravstedet (Fig. 4) foretoges den 4. maj opgravning og afdækning af to lig samt to hundelig. Ligene blev dog tildækket igen.

Tolken Yelena orienterede sin chef Klimenko, men han tvivlede på fundene, fordi man i Rigskancelliets forhal havde fundet en "lookalike". Dette blev dog afkræftet, og næste dag be-sindede han sig. Den 6. maj om morgenen blev hundene og de to lig gravet op og lagt i et par tomme ammunitions-kasser, ▶

Bagudgangen hvorfra Hitler blev begravet

Fig. 4. Udpegning af stedet, hvor Hitlers lig blev brændt sammen med Eva Braun og hundene.

Fig. 4. Identification of the place where Hitler's body was burned along with Eva Braun and the dogs.

som blev løftet over Rigskancelliets mur til en truck og bragt til Berlin-Buch felthospitalet og obduceret. Alt skete i dybeste hemmelighed.

POST MORTEM-DATA

På ordre fra Stalin foregik obduktionen, uden at der måtte tages fotos af den formodede Hitler. Der blev beskrevet en lugt af bittermandel, og der observeredes glasrester i mundhulen. Tandsættet registreredes nøje. Tandbro fra overkæben samt underkæben med tænder og broarbejde blev fjernet. En del af kraniekalotten og andre effekter blev lagt i et "rødt smykkeskrin", som blev overladt til Yelena. Beskeden lød "skal opbevares med livet som indsats". Yelena fik opgaven, fordi mændene havde tendens til at drikke sig voldsomt berusede. Hun beskriver dette første gang i 1965 i en artikel og senere i en bog i 1967.

Ligene flyttes

Hitlers lig begravedes midlertidigt i Finov og Ratenau udenfor Berlin. Liget opgravedes igen den 18. maj og forevist for klinikassistenten, tandteknikeren og Mengershausen, som var på vagt i bunkeren, da ligene blev båret ud. Herefter flyttedes ligene til kaserneområdet i Magdeburg. Stalin var ikke tilfreds og beordrede en ny opgravning med samme resultat. Den 21. februar 1946 graves ligene ned i 2 meters dybde. Magdeburg

blev østtysk i 1949. I 1970 beordrede KGB-chefen Andropov ligene gravet op igen, pulveriseret og drysset ud i Elben. Man frygtede, at et eventuelt findested kunne give anledning til nynazistisk helgendyrkelse.

JAGTEN PÅ ANTE MORTEM-DATA GÅR NU I GANG

Man var nu klar over, at liget kun kunne identificeres på tandsættet. Alt blev nu sat ind på at finde Hitlers tandlæge. På Charité-hospitalet fandt man Hitlers læge. Han kunne berette, at Hitler led af gentagne bihulebetændelser, og man fandt billeder såvel frontale, helaksiale som halvaksiale optagelser, som også viste en del om tænderne. En af de studerende vidste, hvor Hitler gik til tandlæge, og man blev ledt til klinikken på Kurfürstendamm. Den nye tandlæge kunne fortælle, at professor Hugo Blaschke var fløjet til Obersalzberg den 20. april 1945. Klinikens journaler var sendt med fly i forvejen fra Tempelhof den 19. april til Salzburg. Senere viste det sig, at dette fly aldrig kom frem. I nærheden af klinikken boede tandlægens klinikassistent Käthe Heüsermann (Fig. 5). Hun kom hurtigt til klinikken og kunne fortælle, at Hitlers journal og røntgenbilleder var på klinikken under Rigskancelliet. Her fandt man både røntgen og journal ifølge Yelena. Der er dog aldrig nogen fra Vesten, som har set originalen eller kopier af den. Også klinikens tandtekniker Fritz Echtmann blev kaldt til samtale, og både Heüsermann og Echtmann blev bedt om at beskrive Hitlers tandsæt efter hukommelsen. Begge blev efterstående forevist det røde smykkeskrin, og de genkendte begge Hitlers tandsæt. Den 9. maj 1945 blev de afhørt og bedt om at pakke en kuffert til 14 dage. Efter ophold i flere fængsler blev Echtmann frigivet i 1954 fra Ljubanka-fængslet i forbindelse med en udveksling muliggjort af den tyske kansler Adenauer. Klinikassistenten led en grum skæbne, og som tak for hendes bistand blev hun taget i forvaring i Buch-hovedkvarteret og derfra fængslet i Moskva fra 1945-51. I 1951 blev hun sendt til Gulag i Sibirien til afso-

Tandlæge og klinikassistent ved stolen

Fig. 5. Käthe Heüsermann og tandlægen ved stolen.

Fig. 5. Käthe Heüsermann and the dentist at the chair.

ning af 10 års arbejdslejr. Hun blev dog også frigivet i 1955 ved den tyske kansler Konrad Adenauers mellemkomst. Familien havde da erklæret hende død, og hendes tyske kæreste havde stiftet ny familie. Hun døde i Düsseldorf i 1993, 83 år gammel. Tolken Yelena Rzhnevskaya skriver i sine erindringer, at hun er meget flov over den dårlige behandling, klinikassistenten fik, da hun jo var den, der beredvilligt var med til at løse problemet med at identificere Hitler.

På grundlag af de indhentede oplysninger under obduktionen og afhøringerne blev der udfærdiget en rapport "Berlin, Maj 1945", som beskriver forløbet. Rapporten sendtes til Moskva den 10. april 1945. Allerede dengang vidste Stalin og Moskva, at Hitler var død, men de orienterede ikke deres allierede i Vesten og udleverede ingen oplysninger. Stalin ville lade usikkerheden råde, og dette gav anledning til årtiers konspirationsteorier.

Blaschkes gengivelse

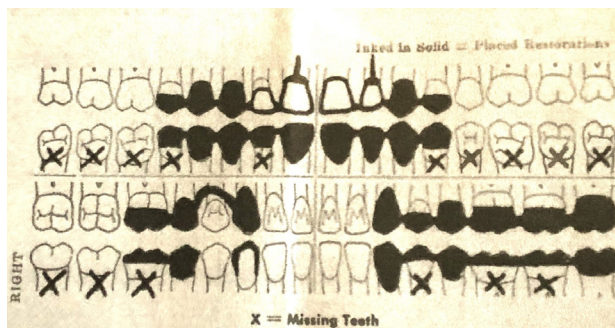

Fig. 6. Prof. Blaschkes tegning af Hitlers tandsæt.
Fig. 6. Prof. Blaschke's drawing of Hitler's dentition.

Hugo Blaschke i fuld uniform

Fig. 7. Professor Dr. Hugo Blaschke.
Fig. 7. Professor Dr. Hugo Blaschke.

Uddrag af konspirationsteorier

Fig. 8. Konspirationsteoriene florerede og gør det stadig.
Fig. 8. Conspiracy theories abounded and still do.

Hvad blev der af Professor, Dr. Hugo Blaschke?

I september 1945 blev den britiske efterretningsofficer Hugh Trevor-Roper sat i gang med at finde ud af alt om Hitlers sidste dage. Trevor-Roper afleverer sin rapport i november 1945, og senere udgives bogen "The last Days of Hitler", som blev en bestseller. Han fandt frem til tandlægen, som var blevet anholdt af US-soldater i Østrig den 20. maj 1945! Han havde rekonstrueret Hitlers tandsæt (5) efter hukommelsen (Fig. 6) og var blevet afhørt. Hugo Blaschke bliver løsladt i december 1948. Starter egen tandlægepraksis i Nürnberg og dør den 6. december 1959 i Nürnberg i Bayern.

Blaschke (Fig. 7) blev født den 14. november 1881 i Neustadt i Vestpreussen. Han studerede til tandlæge i Berlin og i Pennsylvania. Desuden studerede han kæbekirurgi i London. Han startede egen praksis i 1911 og tjente som militærtandlæge i 1. Verdenskrig i Frankfurt og Berlin. Senere etablerede han praksis i Berlin på Kurfürstendamm. I 1930 behandlede han Hermann Göring og introduceredes for nazilerne og blev personlig tandlæge for Hitler, Goebbels, Himmler og Eva Braun. Han udnævntes til cheftandlæge for SS den 31. august 1943 og blev brigadefører i SS i november 1943. Hans flotte gengivelse af Hitlers tandsæt er det nærmeste, Vesten kommer en "objektiv" beskrivelse af Hitlers tandsæt. Skitsen stammer fra de amerikanske arkiver og er først offentliggjort i 1965 af assisterende professor Kelly. Men man havde i Vesten ikke nogen post mortem-data at sammenligne med. Der blev holdt helt tæt fra russisk side, og usikkerheden og konspirationsteoriene blev helt bevidst holdt i live fra Stalins side (9,10) (Fig. 8).

I 1967 udkommer tolken Yelena Rzhnevskayas erindringer. Et værk, som formentlig var godkendt af regimet og gav imponerende nye oplysninger om hele forløbet. I 1968 udkommer ▶

De seneste billeder af Hitlers tænder og kæber

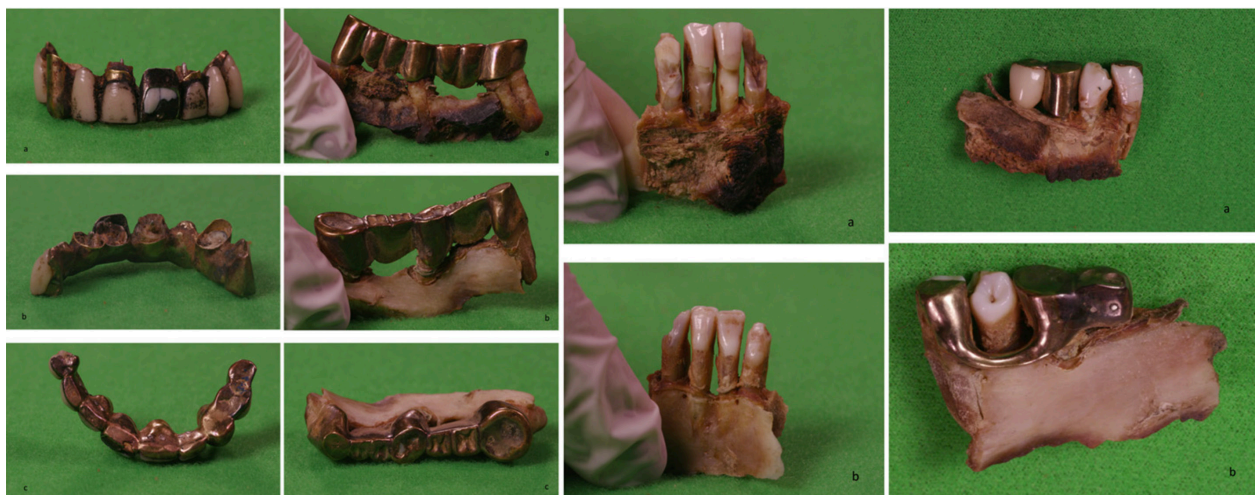

Fig. 9. De bevarede rester offentliggjort af Besymenski og Charlier. Især den lingvale barre fra 43-45 har vakt interesse.

Fig. 9. The preserved remains published by Besymenski and Charlier. Especially the lingual bar from 43-45 has aroused interest.

desuden Lew Besymenskis bog ”Der Tod des Adolf Hitler”. Han var journalist og havde haft adgang til arkivet i Moskva, bl.a. det røde smykkeskrin. Der er fine billeder af det, man har gemt af kæber og tænder (Fig. 9). Besymenski har senere indrømmet, at en del af brødteksten er ting, han har opdigtet. Nu fik Vesten endelig mulighed for at sammenligne ante mortem- og post mortem-data. Dette førte til, at to norske professorer, Sognnaes og Ström, i 1972 fremlagde en fyldig retsodontologisk rapport med bevis for Adolf Hitlers død (6,7).

Diskussionen omkring Hitlers død fortsætter dog lidt endnu. Hvad døde Hitler af? Cyankalium, skud eller strangulering? Var det mord (8)? I retsmedicinske kredse kører debatten stadig (11-13).

DISKUSSION

I en normal retsodontologisk identifikationssag vil man have **ante mortem-data** i form af journaler, røntgen og evt. gipsmodeller på den kendte savnede til sammenligning med de

opsamlede **post mortem-data** fra liget af en død ukendt. I denne sag er det lige omvendt og anderledes. Man har ingen kendte objektive data, kun rekonstruktioner. Både klinikassistenten og tolken beretter, at de fandt journal og tandrøntgen i klinikken under Rigs-kancelliet. De er aldrig senere blevet nævnt eller fundet, hverken i original eller i kopi. Stalins paranoia i forhold til Hitler og vedholdende ønske om at hemmeligholde de russiske fund har jo helt bevidst givet anledning til alle konspirationsteoriene og ”holdt gryden i kog”.

Mysteriet om Hitlers identifikation bliver ved med at spøge, og der dukker hele tiden nye artikler og tv-programmer op med konspirationer og forslag til nye undersøgelser. ”Hunting Hitler” kører stadig på TV i bedste sendetid. Med de moderne DNA-analyser kan man undersøge, om de overleverede knogler i det røde smykkeskrin er fra samme person, og ved at undersøge DNA fra en af Hitlers nære slægtninge på mødrene side kan man herefter fastslå slægtskabet. Lad os håbe, at det bliver gjort. Retsmedicinsk er dødsårsagen jo stadig åben. ♦

ABSTRACT (ENGLISH)

HITLER'S LAST DAYS AND HIS IDENTIFICATION

Hitler's fate has been the subject of much speculation after the war. Primarily due to Stalin's paranoia Hitler's death and identification were covered up. Stalin was already on 10/5 - 1945 fully informed about all the details and the identification of him from the SMERSH-report. In the western zone Hitler's

personal dentist wrote down a very detailed reconstruction of Hitler's dentition. A complete clarification could therefore have been completed quickly if East and West had cooperated. Forensic dentistry also proved its value here, as Hitler could only be identified objectively by his teeth.

LITTERATUR

1. Trevor-Roper H. The last days of Hitler. London: Macmillan, 1947.
2. Rzhnevskaya Y. Memoirs of a wartime interpreter: from the battle for Moscow to Hitler's bunker. Yorkshire: Greenhill Books, 2018.
3. Besymenski L. Der tod des Adolf Hitler. Unbekannte Dokumente aus Moskauer Archiven. Hamburg: Christian Wegner Verlag, 1968.
4. Joachimstaler A. The last days of Hitler: the legends, the evidence, the truth. London: Brockhampton Press, 1999.
5. Kelly E. Adolf Hitler, his dentist and his dental problems. J Calif Dent Assoc 1965;41:424-5.
6. Sognaes RF, Ström F. The odontological identification of Adolf Hitler. Definitive documentation by x-rays, interrogations and autopsy findings. Acta Odontol Scand 1973;31:43-69.
7. Keiser-Nielsen S. Teeth that told. Odense: University Press, 1992.
8. Thomas H. The murder of Adolf Hitler: the truth about the bodies in the Berlin bunker. New York: St. Martins Press, 1996.
9. Petrova A, Watson P. The death of Hitler: the full story with new evidence from secret Russian archives. London: Norton, 1995.
10. Eberle H, Uhl M. Stalins Hitler dossier. København: Aschehoug Dansk Forlag A/S, 2005.
11. Marchetti D, Boschi I, Polacco M et al: The death of Adolf Hitler – forensic aspects. J Forensic Sci 2005;50:1147-53.
12. Riaud X. Dental identification of Adolf Hitler and Eva Braun. Int J Dent 2018;1: 12-20.
13. Charlier P, Weil R, Rainsard P et al.: The remains of Adolf Hitler: a biomedical analysis and definitive identification. Eur J Intern Med 2018;54:e10-2.